Uradni list
Evropske unije

SL
Serija C

C/2025/6227

17.11.2025

SPOROČILO KOMISIJE

za večjo preglednost in dobro upravljanje pri dodeljevanju ribolovnih možnosti držav članic: Priročnik o uporabi členov 16 in 17 Uredbe (EU) št. 1380/2013 o skupni ribiški politiki

(C/2025/6227)

1. UVOD

V okviru ribolovnih možnosti je zagotovljena v količini izražena zakonita pravica do ribolova ([1]), obenem pa so bistvene za zagotavljanje trajnostnega upravljanja skupnega naravnega vira, ki ga je mogoče izčrpati, če se prekomerno izkorišča. Države članice morajo razpoložljive ribolovne možnosti dodeljevati v skladu s svojo odgovornostjo za upravljanje in ohranjanje skupnih naravnih virov. Hkrati bi bilo treba ribolovne vire upravljati na način, ki je skladen s cilji doseganja gospodarskih in socialnih koristi ter koristi za zaposlovanje. Poleg tega bodo, kot je poudarjeno v evropskem paktu za oceane ([2]), prakse za zdrav ocean in regenerativne prakse prispevale k ohranjanju možnosti preživljanja, zlasti v obalnih skupnostih, in zagotavljanju prehranske varnosti, tudi za prihodnje generacije.

Z objektivnim in preglednim dodeljevanjem nacionalnih ribolovnih možnosti se zagotavlja enaka obravnava ribičev, krepi zaupanje med deležniki ter spodbujata trajnostna raba virov in varstvo morskega okolja, od katerega so odvisni ribolovni viri in navsezadnje ribištvo. Pregledno dodeljevanje lahko prispeva tudi k preprečevanju sporov med gospodarskimi subjekti, flotami ali segmenti. Dodeljevanje ribolovnih možnosti se lahko nadalje uporabi za reševanje novih izzivov in ustvarjanje spodbud za ribiška plovila, da bi uporabljala selektivno ribolovno orodje, s čimer se spodbuja in nagrajuje bolj trajnostno ravnanje in rešitve.

V sporočilu Komisije iz leta 2023 o delovanju uredbe o SRP ([3]) je bilo v okviru izboljšanja upravljanja SRP poudarjeno, da je dobro upravljanje odvisno tudi od večje preglednosti. Poudarjena je zahteva iz člena 17 Uredbe (EU) št. 1380/2013 o skupni ribiški politiki (v nadaljnjem besedilu: uredba o SRP) ([4]), da morajo države članice pri dodeljevanju ribolovnih možnosti uporabljati pregledna in objektivna merila, tudi okoljska, socialna in ekonomska. V sporočilu iz leta 2023 je bila potrjena tudi zaveza Komisije, da bo sodelovala z znanstvenimi organi in državami članicami pri nadaljnjem ocenjevanju in zagotavljanju preglednosti navedenih meril ter njihove skladnosti z določbami SRP. Namen je bil spodbuditi uporabo meril, ki lahko spodbujajo trajnostne ribolovne prakse ter podpirajo male in priobalne ribiče, ki predstavljajo skoraj 75 % vseh ribiških plovil, registriranih v EU, in skoraj polovico vseh delovnih mest v ribiškem sektorju.

Na podlagi te zaveze Komisija s tem sporočilom spodbuja države članice, naj si prizadevajo za izboljšanje praks dobrega upravljanja v zvezi z dodeljevanjem ribolovnih možnosti po štirih poteh: (1) krepitev preglednosti in obveščanja; (2) pravičnost; (3) zagotavljanje točnosti predloženih informacij in (4) primernost metod dodeljevanja.

([1]) V skladu z opredelitvijo iz člena 4(32) Uredbe Sveta (ES) št. 1224/2009 (uredbe o nadzoru): *„ribolovna možnost“* pomeni v količini izraženo zakonito pravico do ribolova, izraženo v ulovu in/ali ribolovnem naporu. Zakonita ribolovna pravica lahko vključuje tudi tehnične in geografske omejitve glede tega, kako, kdaj in kje se lahko izvajajo ribolovne operacije.

([2]) Sporočilo Komisije Evropskemu parlamentu, Svetu, Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru in Odboru regij, „Evropski pakt za oceane: COM(2025) 281 final. https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/PDF/?uri=CELEX:52025DC0281. Oddelek 4, Zaščita in opolnomočenje obalnih skupnosti in otokov.

([3]) „Skupna ribiška politika danes in jutri: pakt za ribištvo in oceane za trajnostno, na znanosti temelječe, inovativno in vključujoče upravljanje ribištva, COM(2023) 103 final (kot del širšega svežnja o ribištvu in oceanih). https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/?uri=CELEX:52023DC0103.

([4]) Uredba (EU) št. 1380/2013 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 11. decembra 2013 o skupni ribiški politiki in o spremembi uredb Sveta (ES) št. 1954/2003 in (ES) št. 1224/2009 ter razveljavitvi uredb Sveta (ES) št. 2371/2002 in (ES) št. 639/2004 ter Sklepa Sveta 2004/585/ES. UL L 354, 28.12.2013, str. 22.

V okviru tega sporočila so države članice tudi pozvane, naj razmislijo o sistemih in metodah, ki jih trenutno uporabljajo pri dodeljevanju teh ribolovnih možnosti za spodbujanje trajnostnih ribolovnih praks ter podporo malim in priobalnim ribičem.

V Prilogi k temu sporočilu (imenovani *priročnik o dodeljevanju ribolovnih možnosti držav članic*) so navedene ugotovitve Komisije v zvezi z uporabo členov 16 in 17 uredbe o SRP, pri čemer se upoštevajo sodelovanje in povratne informacije držav članic in deležnikov ([5]). Priloga vsebuje tudi smernice za izvajanje navedenih členov, kadar države članice dodelijo ribolovne možnosti plovilom, ki plujejo pod njihovo zastavo.

2. JASNEJŠE INFORMACIJE O METODAH DODELJEVANJA: KREPITEV PREGLEDNOSTI

V skladu s členom 16(6) uredbe o SRP morajo države članice Komisijo obvestiti o metodah, ki jih uporabljajo za dodeljevanje svojih ribolovnih možnosti plovilom, ki plujejo pod njihovo zastavo. Ta obveznost poročanja je pomembna zaradi preglednosti ([6]) ter potrebna, da lahko Komisija in države članice spremljajo trende in uspešnost.

Vendar je iz prakse razvidno, da so države članice Komisijo obveščale na najrazličnejše načine, različno pogosto in o različnih podrobnostih. Zato je težko dobiti jasno sliko o tem, kaj se dogaja z dodeljevanjem ribolovnih možnosti za nekatere staleže, flote in regije. Zato so v Prilogi k temu sporočilu države članice pozvane, naj pri poročanju Komisiji v skladu s členom 16(6) vključijo nekatere minimalne informacije.

Poleg tega je za dobro upravljanje ključna večja preglednost v odnosu do deležnikov. Države članice se zato spodbuja, naj deležnikom zagotovijo informacije o metodah, ki jih uporabljajo za dodeljevanje ribolovnih možnosti, uporabljenih merilih, kot je določeno v členu 17 SRP, o pomenu, ki se pripiše vsakemu merilu, in razlogih za ta pomen.

Zagotoviti morajo, da uporabljene metode in merila izpolnjujejo zahteve iz uredbe o SRP (predvsem iz člena 17). Komisija zato poziva države članice, naj preverijo, ali se ta skladnost ustrezno odraža v sporočenih informacijah: (i) Ali predložene informacije dokazujejo, da so merila pregledna in objektivna? (ii) Ali je ponderiranje okoljskih, socialnih in ekonomskih meril jasno določeno? (iii) Ali te informacije zajemajo vse dodeljene ribolovne možnosti?

3. DODELJEVANJE RIBOLOVNIH MOŽNOSTI ZA SPODBUJANJE TRAJNOSTNIH RIBOLOVNIH PRAKS TER PODPORO MALIM IN PRIOBALNIM RIBIČEM

Zasnova sistema dodeljevanja držav članic je pomembna za njegovo uskladitev s cilji SRP, s čimer se zagotovi trajnost ribolovnih dejavnosti in ohrani zadostna prožnost, da se lahko ribiški sektor EU prilagodi novim izzivom.

Informacije, ki jih je zbrala Komisija in analiziral Znanstveni, tehnični in gospodarski odbor za ribištvo (STECF), kažejo znatne razlike v sporočenih metodah dodeljevanja in uporabi meril, tudi okoljskih, socialnih in ekonomskih.

Komisija se zaveda, da so države članice odgovorne za odločanje o tem, katere sisteme dodeljevanja bodo uporabile, in da so pristojne za določitev ustreznih ponderjev za okoljska, socialna in ekonomska merila, ki jih izberejo. Glede na raznolikost sektorja in ribištva v državah članicah je jasno, da enoten pristop za vse ne bi zagotovil ustrezne rešitve.

Državam članicam zlasti ni treba dodeliti ribolovnih možnosti najbolj trajnostnim ribolovnim praksam ali malim ribičem.

([5]) Več povratnih informacij je na voljo v dokumentih, navedenih v Prilogi, zlasti v poročilih Znanstvenega, tehničnega in gospodarskega odbora za ribištvo (STECF) 20-14, 22-14 in 23-17.

([6]) Kot je navedeno v sporočilu iz leta 2023 o skupni ribiški politiki danes in jutri (COM(2023) 103 final): „Dobro upravljanje je odvisno tudi od večje preglednosti.“ https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/PDF/?uri=CELEX:52023DC0103.

Vendar mora Komisija oceniti usklajenost teh metod dodeljevanja s cilji SRP.

V tem smislu Komisija poudarja duh člena 17, ki se odraža v uvodni izjavi 33 uredbe o SRP: „Države članice bi morale spodbujati odgovoren ribolov, tako da bi zagotavljale spodbude za tiste gospodarske subjekte, ki lovijo na okolju najmanj škodljiv način in ki družbi zagotavljajo največje koristi.“

Komisija je na podlagi odgovorov na vprašalnike in posvetovanj z deležniki zaznala določeno togost pri tem, kako države članice dodeljujejo ribolovne možnosti, tudi to, da se zdi, da se v okviru nekaterih sporočenih metod ne obravnavajo ustrezno novi izzivi, s katerimi se spoprijema ribištvo EU.

To je zlasti očitno pri malih priobalnih ribičih, na katere na splošno bolj vplivajo izzivi ([7]), kot so energetska kriza, naravno nihanje staležev (številčnost in razširjenost), konkurenca pri uporabi morskega prostora, podnebne spremembe, degradacija morskega okolja, invazivne vrste ali nelojalna konkurenca zaradi nezakonitega, neprijavljenega in nereguliranega ribolova.

Komisija priznava pomembno vlogo malega priobalnega ribolova, ki predstavlja skoraj 70 % flote plovil v EU. Posebno pozornost namenja njihovim tesnejšim povezavam z družbeno in gospodarsko strukturo ribiških skupnosti, njihovi tesnejši povezanosti z lokalnim okoljem in družbo ter njihovi pomembni vlogi na področju evropske kulture in dediščine. Priznavanje te vloge je podprto s: (i) prednostnim dostopom do voda EU do 12 navtičnih milj iz uredbe o SRP; (ii) do 100-odstotno finančno podporo v okviru Evropskega sklada za pomorstvo, ribištvo in akvakulturo (ESPRA) ([8]) in (iii) nekaterimi odstopanji v skladu z uredbo o nadzoru ([9]).

Dodeljevanje ribolovnih možnosti v skladu s členom 17 s strani držav članic bi lahko bolje odražalo pomembno vlogo malega priobalnega ribolova, na primer z uskladitvijo metod dodeljevanja s posebnimi potrebami, opredeljenimi v okviru nacionalnega programa ESPRA za male ribiče, da bi se okrepila odpornost.

4. KAJ BI LAHKO DRŽAVE ČLANICE STORILE ZA IZBOLJŠANJE DOBREGA UPRAVLJANJA PRI DODELJEVANJU RIBOLOVNIH MOŽNOSTI

A. Krepitev zaupanja na podlagi preglednosti in komunikacije

Metode dodeljevanja so lahko zapletene, nekateri deležniki pa so izrazili željo po boljšem razumevanju uporabljenih metod in meril, na katerih temeljijo. Zato so države članice poleg zakonskih zahtev glede obveščanja Komisije o tem, kako dodeljujejo ribolovne možnosti plovilom, ki plujejo pod njihovo zastavo, pozvane, naj okrepijo svoja informacijska in komunikacijska orodja ter deležnikom **proaktivno zagotavljajo informacije** o metodah, ki se uporabljajo za dodeljevanje ribolovnih možnosti (kvote in napor), ter razlogih zanje.

Komisija poudarja, da bi lahko bil člen 17 orodje za odzivanje na nove izzive, s katerimi se sooča ribištvo EU. Te izzive bi lahko premagali tako, da bi spodbujali dialog in vse deležnike dejavnejše vključevali v dodeljevanje ribolovnih možnosti držav članic.

B. Krepitev zaupanja na podlagi pravičnosti

Komisija spodbuja **države članice, naj sprejmejo nadaljnje ukrepe, da bi izkoristile celoten potencial člena 17 za spodbujanje trajnostnih ribolovnih praks ter podporo malim in priobalnim ribičem**.

([7]) Znanstveni, tehnični in gospodarski odbor za ribištvo (STECF) – Annual Economic Report on the EU Fishing Fleet (Letno gospodarsko poročilo o ribiški floti EU za leto 2024) (STECF 24-03 in 24-07), Prellezo, R., Sabatella, E.C., Virtanen, J., Tardy Martorell, M., in Guillen, J. urednik(i), Urad za publikacije Evropske unije, Luxembourg, 2024, doi:10.2760/5037826, JRC139642. Poglavje 2.7 Mala priobalna flota EU (SSCF). Strani 45 do 60: https://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/handle/JRC139642.

([8]) Uredba (EU) 2021/1139 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 7. julija 2021 o vzpostavitvi Evropskega sklada za pomorstvo, ribištvo in akvakulturo.

([9]) Uredba Sveta (ES) št. 1224/2009 z dne 20. novembra 2009 o vzpostavitvi nadzornega sistema Unije za zagotavljanje skladnosti s pravili skupne ribiške politike, kakor je bila spremenjena z Uredbo (EU) 2023/2842 Evropskega parlamenta in Sveta.

Prvič, Komisija poziva države članice, naj razmislijo o primerih meril iz člena 17 in učinku dodeljevanja ribolovnih možnosti za: (i) plovila z večjim vplivom na okolje kot druga plovila v njihovih flotah; (ii) plovila, ki v preteklosti niso upoštevala predpisov, ali (iii) plovila, ki izpodrivajo tradicionalne dejavnosti ali vzpostavljene trajnostne gospodarske dejavnosti.

Drugič, Komisija spodbuja države članice, naj izvajajo ukrepe za podporo malim ribičem in izkoristijo vse možnosti iz člena 17, ki bi lahko spodbudile dolgoročno trajnostnost teh oblik ribolova, zlasti za tiste z manjšim vplivom na okolje.

C. **Krepitev zaupanja na podlagi točnosti predloženih informacij**

Vrsta, količina in raven podrobnosti informacij, ki so jih predložile države članice, se zelo razlikujejo ([10]).

Komisija zato poziva države članice, naj v skladu s členom 16(6) obvestijo Komisijo, deležnike pa zaradi preglednosti in dobrega upravljanja, o metodah in merilih dodeljevanja, ki se uporabljajo za **vse ribolovne možnosti**. To zajema kvote in ribolovni napor v vodah EU ter ribolovne možnosti, dodeljene državam članicam v mednarodnih vodah in z mednarodnimi sporazumi (kot so regionalne organizacije za upravljanje ribištva, sporazumi o partnerstvu o trajnostnem ribištvu ali druge vrste dvostranskih ali večstranskih sporazumov).

Komisija poziva države članice, naj poročajo o metodi dodeljevanja, ki jo uporabljajo, pri čemer naj upoštevajo tri kategorije meril iz člena 17, tj. **okoljska**, **socialna** in **ekonomska merila**.

Preglednost in obveščanje deležnikov sta kot ključna elementa dobrega upravljanja pomembna tudi za ribolovne možnosti, za katere veljajo prenosljive ribolovne koncesije, čeprav so izključene iz obveznosti obveščanja Komisije, kot je določena v členu 16(6).

D. **Krepitev zaupanja na podlagi primernosti metod dodeljevanja**

Komisija spodbuja države članice, naj uporabijo merila za dodeljevanje ribolovnih možnosti v skladu s členom 17 uredbe o SRP, da bi spodbudile prilagajanje novim izzivom. **Metode** dodeljevanja **ne bi smele ogroziti zmožnosti držav članic, da se** hitro **odzovejo** na nepričakovane težave.

Komisija poziva države članice, naj pripravijo metode dodeljevanja, ki vključujejo možnost pravočasne, pregledne in aktivne prerazporeditve neizkoriščenih ribolovnih možnosti.

Komisija tudi spodbuja države članice, naj redno ponovno ocenjujejo sisteme dodeljevanja, da bi zagotovile, da so **uporabljene metode in merila še vedno relevantni in ustrezajo** trenutnim potrebam njihovega ribiškega sektorja.

5. **ZAKLJUČEK**

Komisija sodeluje z državami članicami, STECF in deležniki, da bi pridobila jasnejšo sliko o metodah, ki se uporabljajo za dodeljevanje ribolovnih možnosti ([11]).

Glede na ta proces Komisija poziva države članice, naj sprejmejo nadaljnje ukrepe, da bi v celoti izkoristile potencial, ki ga ponuja člen 17, za spodbujanje trajnostnih ribolovnih praks ter podporo malim in priobalnim ribičem.

Komisija spodbuja države članice, naj razmislijo o glavnih težavah, ki jih imajo njihovi mali ribiči, in uporabijo člen 17, da zagotovijo podporo in prostor nekaterim ribiškim plovilom, ki si zaslužijo dostop do ribolovnih možnosti, da bi ohranili svoj prispevek k trajnostnemu ribolovu in ribiškim skupnostim.

([10]) Glej na primer Znanstveni, tehnični in gospodarski odbor za ribištvo (STECF) – Social Data in Fisheries (Socialni podatki o ribištvu) (STECF 23-17), Van Hoof, L., Goti, L., Tardy Martorell, M. in Guillen, J. uredniki, Urad za publikacije Evropske unije, Luxembourg, 2024, doi:10.2760/982497, JRC136326. https://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/handle/JRC136326.

([11]) Zadnje predhodno objavljeno poročilo: Znanstveni, tehnični in gospodarski odbor za ribištvo (STECF) – Social Data in Fisheries (Socialni podatki v ribištvu) (STECF 23-17).

Da bi povečali zaupanje v politike, Komisija spodbuja države članice, naj izboljšajo obveščanje deležnikov o načinu dodeljevanja ribolovnih možnosti.

Kot naslednji korak Komisija poziva države članice, naj razmislijo o metodah in merilih, ki jih uporabljajo za dodeljevanje ribolovnih možnosti, pri tem pa upoštevajo, da je treba spodbujati trajnostne ribolovne prakse, podpirati male in priobalne ribiče ter izboljšati komunikacijo in preglednost. V zvezi s tem je državam članicam pripravljena pomagati.

PRILOGA

Priročnik o dodeljevanju ribolovnih možnosti držav članic (člen 17 uredbe o SRP)

V tem priročniku so dodatne informacije, ki bi lahko državam članicam pomagale pri izvajanju in uporabi člena 17 uredbe o SRP (v nadaljnjem besedilu: člen 17).

Člen 17 uredbe o SRP

Merila za dodeljevanje ribolovnih možnosti držav članic

Države članice pri dodeljevanju razpoložljivih ribolovnih možnosti, kot je navedeno v členu 16, uporabljajo pregledna in objektivna merila, tudi okoljska, socialna in ekonomska. Merila, ki se uporabijo, lahko med drugim vključujejo vpliv ribolova na okolje, upoštevanje predpisov v preteklosti, prispevek k lokalnemu gospodarstvu in ravni ulova v preteklosti. Države članice si v okviru ribolovnih možnosti, ki so jim dodeljene, prizadevajo za zagotavljanje spodbud za ribiška plovila, ki uporabljajo selektivno ribolovno orodje ali ribolovne tehnike z manjšim vplivom na okolje, ki porabijo manj energije in povzročajo manjšo škodo za habitate.

SPOROČENE METODE IN MERILA ZA DODELJEVANJE, KI JIH UPORABLJAJO DRŽAVE ČLANICE

Komisija od sprejetja uredbe o SRP leta 2013 sodeluje z državami članicami, da bi pridobila popolno sliko o tem, kako uporabljajo in izvajajo člen 17.

V svojem sporočilu o delovanju uredbe o SRP iz leta 2023 ([1]) je napovedala, da namerava začeti razprave med državami članicami in deležniki za pripravo priročnika o dodeljevanju ribolovnih možnosti za izboljšanje preglednosti, spodbujanje trajnostnih ribolovnih praks po vsej EU ter podporo malim in priobalnim ribičem.

Komisija v evropskem paktu za oceane ugotavlja, da je zagotavljanje podpore malemu ribolovu prednostna naloga, ter se ponovno zavezuje, da bo pripravila ta priročnik, ki bo prispeval k izboljšanju preglednosti in spodbujanju trajnostnega ribolova ([2]).

Ta priročnik temelji na naslednjih dokumentih in postopkih:

— resolucija Evropskega parlamenta z dne 7. junija 2022 o izvajanju člena 17 uredbe o skupni ribiški politiki (2021/2168(INI)) ([3]);

— štirje vprašalniki, ki jih je 22 obalnih držav članic izpolnilo v letih 2016, 2020, 2022 in 2023;

([1]) „Skupna ribiška politika danes in jutri: pakt za ribištvo in oceane za trajnostno, na znanosti temelječe, inovativno in vključujoče upravljanje ribištva, COM(2023) 103 final (kot del širšega svežnja o ribištvu in oceanih). https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/?uri=CELEX:52023DC0103.

([2]) Sporočilo Komisije Evropskemu parlamentu, Svetu, Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru in Odboru regij, „Evropski pakt za oceane: COM/2025/281 final. Oddelek 3.1 Stran 10: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/ALL/?uri=comnat:COM_2025_0281_FIN.

([3]) Poročilo o izvajanju člena 17 uredbe o skupni ribiški politiki (2021/2168(INI)) https://oeil.secure.europarl.europa.eu/oeil/en/procedure-file?reference=2021/2168(INI).

— tri poročila Znanstvenega, tehničnega in gospodarskega odbora za ribištvo (v nadaljnjem besedilu: STECF) (20-14 ([4]), 22-14 ([5]), 23-17 ([6])) ter

— namensko posvetovanje z deležniki, ki je potekalo od februarja do aprila 2024.

V navedenih dokumentih in posvetovanjih je bilo poudarjeno, da mora Komisija zagotoviti smernice o členu 17 uredbe o SRP in o tem, kako države članice Komisijo obveščajo o metodah dodeljevanja, ki jih uporabljajo, kot je določeno v členu 16(6) uredbe o SRP (v nadaljnjem besedilu: člen 16(6)).

V štirih vprašalnikih, ki jih je Komisija posredovala v letih 2016, 2020, 2022 in 2023, je bilo 22 obalnih držav članic pozvanih, naj predložijo informacije o metodah, ki jih uporabljajo za dodeljevanje ribolovnih možnosti v skladu s členom 16, v povezavi s členom 17. Odgovore na navedene vprašalnike je ocenil STECF. Informacije so bile dopolnjene s posvetovanjem z deležniki, ki je potekalo od februarja do aprila 2024 ([7]).

Čeprav je na vprašalnike odgovorilo vseh 22 obalnih držav članic, so se vrsta, količina in raven podrobnosti informacij, ki so jih predložile, zelo razlikovale. Na splošno je bilo iz odgovorov in poročil STECF razvidno, da države članice zahteve iz člena 17 razlagajo različno.

Po mnenju STECF ni jasnega trenda, kako države članice uporabljajo merila, ki temeljijo na geografiji, vrsti ribolovnih možnosti ali segmentu flote. STECF je poudaril tudi raznolikost sistemov držav članic za dodeljevanje ribolovnih možnosti, pri čemer je navedel, da niti dve državi članici ne uporabljata enakega sistema. Nekatere države članice na primer uporabljajo le prenosljive ribolovne koncesije ([8]) (kot so individualne prenosljive kvote), druge pa mešani sistem s prenosljivimi ribolovnimi koncesijami in dodeljevanjem na podlagi meril. Nekatere države članice so poročale, da za prenosljive ribolovne koncesije uporabljajo tudi dodatna merila za sortiranje.

Odgovori nekaterih držav članic niso zajemali dovolj podrobnosti o tem, kako delujejo metode dodeljevanja. V predloženih informacijah na primer ni bilo vedno navedeno, ali so bila za vse vrste, za katere je bila določena kvota, uporabljeni ista merila in metode dodeljevanja ali samo za navedene primere. Nekatere države članice tudi niso opisale, kako so bila ponderirana okoljska, socialna in ekonomska merila.

Le približno polovica držav članic je poročala o dodeljevanju ribolovnih možnosti na podlagi natančnih meril. Iz odgovorov na vprašalnike je mogoče razbrati naslednje elemente:

— najpogosteje uporabljeno merilo je dodeljevanje na podlagi preteklih ulovov;

— v okviru več metod dodeljevanja se pri dodeljevanju ribolovnih možnosti med flote za veliki in mali ribolov uporabi eno ali več meril, povezanih z velikostjo plovila;

([4]) Znanstveni, tehnični in gospodarski odbor za ribištvo (STECF) – Social dimension of the CFP (Socialna razsežnost SRP) (STECF-20-14), Doering, R., Fitzpatrick, M. in Guillen Garcia, J. uredniki, EUR 28359 EN, Urad za publikacije Evropske unije, Luxembourg, 2020, ISBN 978-92-76-27169-7, doi:10.2760/255978, JRC123058. https://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/handle/JRC123058.

([5]) Znanstveni, tehnični in gospodarski odbor za ribištvo (STECF) – Social Data in Fisheries (Socialni podatki o ribištvu) – posodobitev nacionalnih profilov (STECF-22-14), Goti, L., Van Hoof, L., Virtanen, J. in Guillen Garcia, J. uredniki, Urad za publikacije Evropske unije, Luxembourg, 2023, doi:10.2760/31328, JRC133702. https://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/handle/JRC133702.

([6]) Znanstveni, tehnični in gospodarski odbor za ribištvo (STECF) – Social Data in Fisheries (Socialni podatki o ribištvu) (STECF 23-17), Van Hoof, L., Goti, L., Tardy Martorell, M. in Guillen, J. uredniki, Urad za publikacije Evropske unije, Luxembourg, 2024, doi:10.2760/982497, JRC136326. https://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/handle/JRC136326.

([7]) GD MARE je februarja 2024 svetovalnim svetom, organom držav članic, socialnim partnerjem in nevladnim organizacijam poslal dopis, v katerem jih je zaprosil za mnenje o analizi odgovora držav članic v zvezi z metodo dodeljevanja ribolovnih možnosti na nacionalni ravni, ki jo je opravil STECF. V okviru tega posvetovanja je bilo prejetih 25 odgovorov.

([8]) Kot je opredeljeno v uredbi o SRP 1380/2013, člen 4(23) „prenosljive ribolovne koncesije“ pomenijo prekličljive pravice uporabnika do določenega dela ribolovnih možnosti, dodeljenih državi članici ali določenih v načrtih upravljanja, ki jih država članica sprejme v skladu s členom 19 Uredbe Sveta (ES) št. 1967/2006(1), ki jih imetnik lahko prenese.

— večina metod, o katerih so poročali, zajema dodeljevanje možnosti na podlagi kvot z bolj omejenimi podrobnostmi o metodah, ki se uporabljajo za dodeljevanje ribolovnih možnosti na podlagi ribolovnega napora;

— nekatere države članice so navedle, da so bila posebna uporabljena merila odvisna od segmenta flote, vrst in/ali uporabljenih ribolovnih tehnik (npr. Hrvaška, Grčija, Irska in Švedska);

— okoljska merila se uporabljajo za spodbujanje ribolovnih praks in izravnavo medsebojnih vplivov, ki se jim ni mogoče izogniti, kot je neizogibni prilov pri mešanem ribolovu. Kvote so na primer dodeljene:

  — glede na posebno ribolovno orodje (npr. Danska, Francija, Grčija, Irska, Malta in Švedska);

  — za plovila, ki uporabljajo aktivne akustične naprave za odvračanje vrst, kot so kiti in delfini, od ribolovnega orodja (npr. Bolgarija);

  — za namene neizogibnega prilova (npr. Hrvaška, Ciper, Danska, Grčija, Malta in Španija);

— socialna merila se uporabljajo za dodeljevanje kvot:

  — mlajšim ribičem (npr. Bolgarija, Danska in Grčija);

  — novim udeležencem v ribiški industriji (npr. Nemčija in Malta);

  — ribičem z vzdrževanimi družinskimi člani in/ali invalidom (npr. Grčija).

— ekonomska merila se uporabljajo (npr. Francija, Nemčija in Irska) zlasti za obravnavanje tržnih pogojev (npr. povpraševanje) in izkoriščenosti kvot (npr. Bolgarija in Romunija). Navedeni primeri so:

  — prispevek ribištva h gospodarstvu nacionalne/lokalne skupnosti (npr. Portugalska, Nemčija in Grčija) ter

  — flote, ki uporabljajo posebno orodje, ki so v celoti odvisne od nekaterih vrst (npr. Francija, Portugalska in Španija).

Več podrobnosti o metodah in merilih, ki so jih sporočile države članice, je na voljo v poročilu STECF 23-17.

SMERNICE ZA UPORABO ČLENA 17

V tem oddelku so povzeta glavna vprašanja v zvezi z izvajanjem člena 17, o katerih so deležniki poročali med namenskim posvetovanjem, ki je potekalo od februarja do aprila 2024, STECF pa v svoji analizi odgovorov 22 obalnih držav članic na vprašalnike iz let 2016, 2020, 2022 in 2023.

Ribolovne možnosti

V poročilu STECF 23-17 je bilo ugotovljeno, da opredelitev ribolovnih možnosti, ki so jo izbrale države članice, „sovpada z najbolj omejujočo opredelitvijo, ki vključuje le TAC [skupni dovoljeni ulov]“ ([9]). Vendar je treba opozoriti, da izraz „ribolovne možnosti“ vključuje širšo opredelitev, kot je določeno v členu 4(32) uredbe o nadzoru ([10]):

„ribolovna možnost“ pomeni v količini izraženo zakonito pravico do ribolova, izraženo v ulovu in/ali ribolovnem naporu.

([9]) Oddelek 4.1, poročilo STECF 23-17. Stran 68: https://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/handle/JRC136326.

([10]) Uredba Sveta (ES) št. 1224/2009 z dne 20. novembra 2009 o vzpostavitvi nadzornega sistema Unije za zagotavljanje skladnosti s pravili skupne ribiške politike, kakor je bila spremenjena z Uredbo (EU) 2023/2842 Evropskega parlamenta in Sveta.

Dobra praksa 1: uporaba preglednih in objektivnih meril **velja za vse ribolovne možnosti**, ne glede na to, ali temeljijo na kvotah ali ribolovnem naporu, ter v vodah EU in vodah zunaj EU, o čemer se **poroča** Komisiji.

Pregledna merila

Zahteva po preglednih merilih je povezana z načelom pravne varnosti, kar pomeni, da je treba merilo, kadar je določeno v zakonski določbi (ali objavljenem upravnem aktu), šteti za pregledno ([11]).

Nekatere države članice menijo, da izpolnjujejo zahtevo po uporabi preglednih meril, tako da javno objavijo vse s tem povezane informacije. Druge države članice imajo vzpostavljen informacijski sistem, ki služi za poročanje deležnikom ali je na voljo na zahtevo. V analizi odgovorov držav članic, ki jo je opravil STECF, se priznavajo tudi težave pri ocenjevanju preglednosti, „med drugim zaradi pomanjkanja izhodiščnih vrednosti“ ([12]).

Poudarjeno je bilo, da člen 17 sicer zahteva, naj bodo uporabljena merila pregledna, vendar od organov ne zahteva, da vse podrobnosti o dodeljevanju javno objavijo.

Vendar, kot je navedeno v sporočilu iz leta 2023 o delovanju uredbe o SRP, „dobro upravljanje je odvisno tudi od večje preglednosti“ in „deležniki morajo imeti jasne informacije o tem, kako države članice dodeljujejo ribolovne možnosti in upravljajo zmogljivost flote na nacionalni ravni“.

Dobra praksa 2: informacije o metodah in merilih, ki se uporabljajo za dodeljevanje ribolovnih možnosti na ravni držav članic, se **proaktivno zagotovijo vsem deležnikom**.

Objektivna merila

Zahteva po uporabi objektivnih meril je povezana z zmožnostjo preverjanja in merjenja podatkov, uporabljenih za določitev teh meril ([13]).

Za večino sporočenih meril (npr. pretekli ulov, vrsta orodja ali velikost plovila) velja, da izpolnjujejo to zahtevo.

Za skupno razumevanje pojma „tudi okoljska, socialna in ekonomska“ merila

Uredba o SRP ne določa usklajenih okoljskih, socialnih in gospodarskih meril. V drugem delu člena 17 vsebuje le neizčrpen seznam primerov meril, ki se lahko uporabijo ([14]). STECF je o tem poročal kot o izzivu, ki obenem državam članicam omogoča polje proste presoje pri izbiri in oblikovanju metod dodeljevanja, da jih lahko prilagodijo svojim posebnim potrebam.

([11]) Sodba z dne 12. julija 2018, *Spika in drugi*, C-540/16, EU:C:2018:565, točka 29 do 31.

([12]) Oddelek 4.1, poročilo STECF 23-17. Stran 67: https://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/handle/JRC136326.

([13]) Sodba z dne 12. julija 2018, *Spika in drugi*, C-540/16, EU:C:2018:565, točka 30: „To merilo je izrecno navedeno v členu 17 Uredbe št. 1380/2013 med naštetimi merili, ki jih države članice lahko izberejo za uporabo pri dodelitvi ribolovnih možnosti, ki jih dobijo. Poleg tega je to merilo predmet zakonske določbe, in sicer člena 171 zakona o ribištvu, ki se s sklicevanjem na uveljavljeni delež zadevnih gospodarskih subjektov opira na podatke, ki so objektivni, izmerljivi in jih pristojni organi lahko preverijo.“

([14]) „Merila, ki se uporabijo, lahko med drugim vključujejo vpliv ribolova na okolje, upoštevanje predpisov v preteklosti, prispevek k lokalnemu gospodarstvu in ravni ulova v preteklosti.“ (Člen 17 uredbe o SRP).

Iz informacij, ki jih je zbral in analiziral STECF, so razvidne precejšnje razlike v tem, kako države članice uporabljajo merila, tudi okoljska, socialna in ekonomska. Čeprav sporočene metode dodeljevanja sicer vključujejo merila na teh treh področjih, ni vedno jasno, ali se merila uporabljajo enakomerno za vse staleže. Prav tako ni jasno, kakšen ponder se dodeli vsakemu od njih oziroma ali je v okviru vsake sporočene metode dodeljevanja združenih več vrst meril. Poleg tega lahko eno merilo prispeva k več kot eni kategoriji, razlog za izbiro teh meril pa ni vedno očiten.

Nekaj primerov sporočenih meril, ki jih uporabljajo države članice, je podrobno opisanih v opisu 1 spodaj.

Opis 1. Neizčrpen seznam meril, o katerih so poročale države članice pri dodeljevanju ribolovnih možnosti plovilom, ki plujejo pod njihovo zastavo.

a. Okoljska merila:
   i. uporaba selektivnega ribolovnega orodja,
   ii. uporaba ribolovnih tehnik z manjšim vplivom na okolje,
   iii. manjša poraba energije,
   iv. manjša škoda za habitate.
b. Socialna merila:
   i. velikost posadke,
   ii. novi lastniki plovil ali mladi ribiči,
   iii. posadka s pogodbo o zaposlitvi in mladi ribiči,
   iv. mali ribiči,
   v. plovila, ki lovijo le regionalno,
   vi. plovila, ki vlagajo v usposabljanje posadke.
c. Ekonomska merila:
   i. vzdržnost ali izvedljivost,
   ii. doprinos k lokalnemu gospodarstvu,
   iii. raven ulova v preteklosti,
   iv. upoštevanje predpisov v preteklosti.

Nekatera merila se lahko vključijo v eno ali več kategorij. To ni izčrpen seznam primerov in ga ni mogoče obravnavati kot posebno priporočilo, dobro prakso ali odobritev takih meril s strani Komisije, saj bi lahko bilo to, kar se v nekaterih okoliščinah šteje za pozitivno, v drugih kontraproduktivno. Kot je bilo že omenjeno, so države članice tiste, ki se lahko najbolje odločijo o najprimernejšem pristopu za izpolnitev člena 17.

V členu 17 je določeno, da morajo države članice ribolovne možnosti dodeliti svojim plovilom tako, da bodo prispevale k dolgoročni okoljski, gospodarski in socialni trajnostnosti.

Člen 17 daje državam članicam diskrecijsko pravico pri uporabi meril: v vsaki kategoriji lahko na primer izberejo več (ali manj) meril, kot je navedeno v Opisu 1.

Dobra praksa 3: v **informacijah**, sporočenih Komisiji in posredovanih deležnikom, se **odražajo vse tri vrste meril** iz člena 17, tj. okoljska, socialna in ekonomska merila.

DRUGI VIDIKI UPORABE ČLENA 17

V tem oddelku so navedena druga vprašanja, ki so se pojavila na podlagi namenskega posvetovanja z deležniki, odgovorov držav članic na vprašalnike in analize STECF.

Da bi zagotovili jasnost in podali smernice, je ta oddelek strukturiran v obliki odgovorov na pomisleke, ki so bili izraženi med temi različnimi interakcijami.

Pomislek: „Člen 17 se nanaša samo na dodeljevanje kvot v vodah EU s strani držav članic."

Člena 16 in 17 se nanašata na ribolovne možnosti, ki, kot je opisano zgoraj, **zajemajo tako kvote kot ribolovni napor**. Člen **ni omejen tudi na** ribolovne možnosti, dodeljene državam članicam samo v **vodah EU**, temveč se uporablja tudi za vode zunaj EU (mednarodne vode in vode tretjih držav).

Pomislek: „Člen 17 se uporablja samo za dodeljevanje novih ribolovnih možnosti. Sistemi dodeljevanja, ki so se uporabljali v moji državi članici, so bili vzpostavljeni mnogo pred vključitvijo člena 17 v uredbo o SRP ter so rezultat zapletenih in dolgih razprav ter soglasja z različnimi segmenti flote. Njihova sprememba bi bila zapleten in dolgotrajen proces, ki bi vplival na že obstoječe poslovne modele."

Zahteve iz člena 17 se uporabljajo za metode dodeljevanja, ki jih določijo države članice. V skladu z njimi se od držav članic ne zahteva, da spremenijo metode, če že uporabljajo pregledna in objektivna merila, vključno z okoljskimi, socialnimi in ekonomskimi merili.

Komisija priznava prizadevanja nekaterih držav članic za spodbujanje dialoga in doseganje soglasja med različnimi segmenti flote pri dodeljevanju ribolovnih možnosti. Zaveda se tudi pomena stabilnosti in pravne varnosti za ribiče. Vendar so zaradi izzivov, s katerimi se spoprijema ribištvo v EU, potrebni sistemi, ki se lahko prilagodijo. Metode, ki so se uporabljale pred desetletji, morda niso več najprimernejše za reševanje novih izzivov.

Dobra praksa 4: Metode in merila, ki jih države članice uporabljajo za dodeljevanje ribolovnih možnosti, se **redno pregledujejo, s čimer se zagotovi, da ostanejo ustrezni**.

Pomislek: „Člen 17 se ne nanaša na dodeljevanje ribolovnih možnosti, za katere velja sistem prenosljivih ribolovnih koncesij."

Obveznost obveščanja Komisije o metodah dodeljevanja ribolovnih možnosti, ki jih države članice uporabljajo za dodeljevanje teh možnosti plovilom, ki plujejo pod njihovo zastavo, kot je določena v členu 16(6), ne zadeva ribolovnih možnosti, za katere velja sistem prenosljivih ribolovnih koncesij.

Obenem to ne spreminja zahteve, da morajo države članice ribolovne možnosti dodeliti v skladu s širšimi cilji SRP.

Dobra praksa 5: pri ribolovnih možnostih, za katere se uporabljajo prenosljive ribolovne koncesije, se upoštevajo tudi izboljšave preglednosti in komunikacije.

V poročilu STECF 23-17 ([15]) je navedeno, da države članice z individualnimi prenosljivimi kvotami „niso ustrezno spremenile svojih obstoječih ureditev". Po mnenju STECF je „vprašanje prenosljivih ribolovnih koncesij/individualnih prenosljivih kvot mogoče bolje rešiti z ločitvijo primarnega in sekundarnega dodeljevanja ([16]), pri čemer je običajno mogoče navesti več informacij o primarnem dodeljevanju".

([15]) poročilo STECF 23-17: https://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/handle/JRC136326.

([16]) Iz poročila STECF 23-17: Primarno dodeljevanje: dodeljevanje s strani države članice organizacijam proizvajalcev, podjetjem ali posameznikom. Sekundarno dodeljevanje: dodeljevanje s strani imetnika kvote, npr. organizacije proizvajalcev, njenim članicam, vključno z izmenjavami.

Pomislek: „Trenutni sistemi dodeljevanja, ki jih uporabljajo države članice, ne omogočajo prožnosti in hitrega odziva, da bi zagotovili optimizacijo uporabe razpoložljivih ribolovnih možnosti.“

Obstajajo številni primeri metod, ki jih države članice uporabljajo za dodeljevanje ribolovnih možnosti med segmente flote, regije, organizacije proizvajalcev, podjetja ali plovila, vključno s sistemi prenosljivih ribolovnih koncesij/individualnih prenosljivih kvot, ki so podobne domačemu ključu za relativno stabilnost. Tudi če so možne zamenjave, se lahko zgodi, da jih gospodarski subjekti zaradi konkurenčnih tržnih razlogov ne ponudijo ali sprejmejo.

Na primer, kadar se kvote dodelijo segmentom flote in ima določen segment več kvot za različne staleže, se lahko odloči, da bo lovil bolj donosne staleže in ne tistih z nižjo vrednostjo, ne da bi kvote prenesel na druge segmente flote.

Organi držav članic bi lahko imeli omejene zmogljivosti, da ponovno uporabijo neizrabljene kvote, če sistemi dodeljevanja takih primerov prej niso upoštevali (na primer z določitvijo rezerv kvot). V podobnem primeru se lahko gospodarski subjekti v okviru sistema individualnih prenosljivih kvot odločijo, da kvote ne bodo izkoristili iz več razlogov, vsaka zunanja odločitev pa bi neposredno vplivala na podjetje in najverjetneje privedla do nacionalnih notranjih pravdnih postopkov.

Neizkoriščene ribolovne možnosti lahko ogrozijo položaj EU v mednarodnih pogajanjih in na splošno povzročijo socialni problem nepoštene porazdelitve skupnega naravnega vira.

Dobra praksa 6: Metode dodeljevanja **upoštevajo možnost** pregledne, pravočasne in aktivne **prerazporeditve neizkoriščenih ribolovnih možnosti**.

Pomislek: „V skladu s členom 17 bi morala Komisija zagotoviti, da države članice nekaterim merilom dajejo prednost pred drugimi.“

Države članice za vse metode dodeljevanja niso enako poročale o prisotnosti okoljskih, socialnih in ekonomskih meril, kar pomeni, da prednost, ki je bila dana kateri koli od njih, ni bila vedno očitna.

Komisija se zaveda, da so države članice pristojne za določitev ustreznih ponderjev za okoljska, socialna in gospodarska merila, ki jih izberejo.

Analizira, ali sporočene metode prispevajo k dolgoročni okoljski, gospodarski in socialni trajnostnosti, kot je določeno v uredbi o SRP.

Dobra praksa 7: dodeljevanje ribolovnih možnosti temelji na metodologiji, ki zajema **kombinacijo** okoljskih, socialnih in ekonomskih meril.

Pomislek: „V členu 17 so kot merila navedeni vpliv ribolova na okolje, upoštevanje predpisov v preteklosti, prispevek k lokalnemu gospodarstvu in ravni ulova v preteklosti. Zato bi bilo treba v okviru sistema dodeljevanja ta merila ustrezno upoštevati.“

V členu 17 je navedeno, da merila, ki se uporabijo, lahko med drugim vključujejo vpliv ribolova na okolje, upoštevanje predpisov v preteklosti, prispevek k lokalnemu gospodarstvu in ravni ulova v preteklosti. Uporaba besedila „lahko med drugim vključujejo“ pomeni, da bi morala biti navedena merila pojasnjena kot ponazoritveni seznam, vendar ne pomeni, da morajo biti vedno prisotna.

Poleg tega morajo države članice v skladu s členom 17 pri dodeljevanju ribolovnih možnosti, ki so jim na voljo, po najboljših močeh spodbujati selektivnost in zmanjšati vpliv na okolje ([17]).

([17]) Države članice si prizadevajo za zagotavljanje spodbud za ribiška plovila, ki uporabljajo selektivno ribolovno orodje ali ribolovne tehnike z manjšim vplivom na okolje, ki porabijo manj energije in povzročajo manjšo škodo za habitate.

Komisija poziva države članice, naj razmislijo o primerih iz člena 17 in učinku dodeljevanja ribolovnih možnosti za: (i) plovila z večjim vplivom na okolje kot druga plovila v njihovih flotah; (ii) plovila, ki v preteklosti niso upoštevala predpisov, ali (iii) plovila, ki bodo izpodrinila tradicionalne dejavnosti ali vzpostavljene trajnostne gospodarske dejavnosti.

Dobra praksa 8: z dodeljevanjem ribolovnih možnosti se **spodbujajo trajnostne ribolovne prakse** in pospešuje **prilagajanje glavnim izzivom**.

OBVEŠČANJE KOMISIJE O METODAH DODELJEVANJA

V skladu s členom 16(6) uredbe o SRP morajo države članice Komisijo obvestiti o metodah, ki jih uporabljajo za dodeljevanje svojih ribolovnih možnosti plovilom, ki plujejo pod njihovo zastavo.

Iz prakse je razvidno, da so države članice Komisijo obveščale na najrazličnejše načine, različno pogosto in o različnih podrobnostih. Zato je težko dobiti jasno sliko o tem, kaj se dogaja z dodeljevanjem ribolovnih možnosti za nekatere staleže, flote in regije.

Da bi se to stanje izboljšalo, Komisija poziva države članice, naj pri obveščanju Komisije o metodah in merilih, ki se uporabljajo za dodeljevanje ribolovnih možnosti, vključijo informacije, navedene spodaj v Opisu 2.

Opis 2: Informacije, ki jih je treba vključiti pri obveščanju Komisije o metodah in merilih, ki se uporabljajo za dodeljevanje ribolovnih možnosti:

— obliko ribolovnih možnosti, najsi gre za količinsko opredeljene celotne dovoljene ulove (TAC), kvote in omejitve ribolovnega napora;

— merila, ki se uporabljajo za dodeljevanje teh možnosti, vključno z vsaj enim okoljskim merilom, enim socialnim merilom in enim ekonomskim merilom;

— kako se ponderirajo merila, vključno z morebitnimi zagotovljenimi spodbudami, kot se spodbuja v členu 17;

— instrumente, ki se uporabljajo za zagotavljanje preglednosti, tudi z vključevanjem deležnikov v določanje metod dodeljevanja in obveščanje širše javnosti o rezultatih.